

Magasinsbyggnad, Bunkens gård

Bunken 1:4, Lerbäckes socken, Askersunds kommun, Närke

Restaureringsarbeten 2008 – 2009

Charlotta Hagberg

Örebro läns museum
Rapport 2010-1

Innehållsförteckning

INLEDNING	4
Översiktlig beskrivning	4
Administrativa uppgifter	5
BYGGNADSBESKRIVNING	6
Bunken 1:4	6
Före åtgärd.....	6
Utförda åtgärder	6
Antikvariska ställningstaganden	7
BILDDOKUMENTATION	8
Fotoprotokoll.....	8
Bilder före arbetena	9
Bilder efter arbetena	10

Inledning

Översiktlig beskrivning

Bunkens gård är belägen söder om Skyllberg, väster om riksväg 50. Gården, vars byggnader är uppförda kring 1850-talet, har fem byggnader grupperade i gles fyrkant kring en gårdsplan.

Hela gårdsanläggningen vid Bunkens gård, som är mycket välbevarad, har kulturhistoriskt värde. Den ligger i anslutning till ett område av riksintresse för kulturmiljövården. Gården finns också upptagen i Askersunds kommuns kulturhistoriska byggnadsinventering från 1985.

Bunkens gård intar en framträdande roll i Lerbäckes historia. På 1850-talet startade dåvarande ägaren, Oscar Karlsson, grossiströrelse i spik, en verksamhet som bedrevs på gården ända fram till 1950-talets slut.

Spiksmidet i Lerbäck har en lång tradition, det var under en lång tid en mycket betydelsefull binäring till jordbruket. Under 1800-talet fanns smedjor vid de flesta gårdar och torp. Enligt uppgift från 1825 var omkring 600 personer verksamma med nubbs- och spiksmide, socknen hade då 3600 invånare fördelade på 660 hushåll. Produktionen var som störst under perioden 1850-1870 och det fanns smeder i verksamhet ända fram till 1940-talet.

Bunken spelade en central roll vid distributionen av smedernas varor. På gården fanns en handelsbod, smederna tog som regel ut sin ersättning i form av mat eller andra förnödenheter. Spiken distribuerades sedan till grossister och järnhandlare, en betydande mängd exporterades till Finland, Island, Norge, Danmark och Tyskland.

Under 2009 erhöll fastighetsägarna statliga medel i form av byggnadsvårdsbidrag för visst restaureringsarbete på magasinsbyggnaden. På uppdrag av fastighetsägarna har Örebro läns museum utfört den antikvariska medverkan som skett genom besök på plats inför arbetena samt efter att arbetena färdigställts. Arbetet har följt de skriftliga anvisningar som lämnats inför och under arbetets gång. Arbetet har skett enligt Länsstyrelsens beslut.

Arbetet har bestått av omläggning av tak med nytt tvåkupigt tegel. Rötskadat virke på undertak, vindskivor och taktassar har ersatts och nya hängrännor har monterats. En rötskadad syllstock på ena gaveln har bytts mot en ny. För att förstärka takkonstruktionen har dessutom en stötta monterats. Arbetet godkändes vid slutbesiktningen.

Administrativa uppgifter

Fastighetsbeteckning:	Bunken 1:4
Fastighetsägare:	Jan Tellefsen
Bidrag:	40% av de kulturhistoriskt motiverade överkostnaderna, dock max 40 000 kr.
Byggentreprenör:	P-O Skog & Diverse
Antikvarisk medverkan:	Charlott Torgén samt Charlotte Gustafsson, Örebro läns museum
Rapportsammanställare:	Charlotta Hagberg, Örebro läns museum
Utförandeperiod:	Hösten 2008 - Våren 2009
Antikvarisk kontroll:	2008-10-12
Slutbesiktning:	2009-03-09
Diarienummer:	2009.220.085
Registrerade bilder:	OLM_2008_15_1-19 Charlott Torgén samt Charlotte Gustafsson

Byggnadsbeskrivning

Bunken 1:4

Magasinet är uppförd i en våning med stomme av liggande timmer. Fasaderna är klädda med faluröd locklistpanel. Taket har tvåkupigt lertegel.

Före åtgärd

Före åtgärderna hade byggnaden ett tak av tvåkupigt lertegel av två olika sorter. Takpannorna var i relativt dåligt skick. Högst upp på taket sattnockbrädor, också de i dåligt skick.

Vindskivorna var delvis rötskadade.

Vid besiktning av byggnaden upptäcktes det även att syllstocken på ena gaveln var näst intill obefintlig och att det låg jord upp mot fasaden. Det visade sig även att en av bjälkarna mellan våningsplanen var kraftigt rötskadad.

Utförda åtgärder

Taket

De befintliga takpannorna samt den äldre läkten togs bort. Rötskadat virke på undertaket byttes ut mot nytt lika befintligt. Ovanpå undertaket monterades oljehärdad masonit samt ny läkt. Istället för de äldre takpannorna la man dit nytt tvåkupigt lertegel från Vittinge.

På taket lades nockpannor istället för de hårt åtgångna nockbrädorna som fanns tidigare.

Några av taktassarna var i dåligt skick och har därför förstärkts med nytt virke av god kvalitet och de nya delarna utformades lika de befintliga delarna. Taktassarna är målade med äkta Falurödfärg.

Nästan alla vindskivor och takfotsbrädor är helt utbytta. De nya vindskivorna och takfotsbrädorna är utformade lika befintliga och målade med äkta Falurödfärg.

Vattbrädor av galvad olackerad plåt har ersatt vattbrädorna av trä. Hängrännor i omålad galvaniserad plåt har monterats.

Syllstocken m.m.

Marken runtomkring magasinsbyggnaden schaktades av då jord låg an mot väggarna. Sly och andra växter runt byggnaden togs också bort.

De skadade partierna på syllstocken på gaveln mot väster avlägsnades och ersattes med nytt virke av god kvalitet som utformats lika befintligt. De nya delarna fogades samman med den befintliga stommen lika befintligt utförande.

Övrigt

En av bjälkarna i mellanbjälklaget var kraftigt rötskadad. Den åtgärdades genom att en ny bjälke monterades vid sidan av den skadade.

Då taket sviktade något förstärktes takkonstruktionen genom att en fyrkantig stolpe/stötta restes upp mot taket uppe på loftet.

Antikvariska ställningstaganden

Vattbrädorna var tidigare i trä. Vid besöket vid magasinet framfördes en önskan om att eventuellt i stället montera en plåt som minskar underhållet på byggnaden till viss del. Ur antikvarisk synvinkel hade det varit önskvärt att använda vattbrädor av trä, lika de befintliga som sedan behandlats med rödtjära alternativt tjära och linolja. Dock godkändes en galvad olackerad plåt.

Nocken täcktes tidigare av brädor och ur antikvarisk synvinkel hade det varit önskvärt att montera nya nockbrädor, lika de befintliga som sedan behandlats med rödtjära alternativt tjära och linolja. Även här framfördes en önskan att ta bort nockbrädorna och istället använda sig av nockpannor. Detta godkändes av antikvarisk medverkande.

Bilddokumentation

Fotoprotokoll

Acc.nr. OLM_2008_15_1-19

Objekt: Magasinsbyggnad, Bunkens gård

Ort/plats: Skyllberg

Gata/kvarter/fastighet: Bunken 1:4

Socken: Lerbäck

Kommun: Askersund

Län: T

År: 2008-2009

Motiv: Omläggning av tegeltak samt byte av syllstock på magasin vid Bunkens gård

Bild 1: Magasinet före åtgärder.

Bild 2-3: Huvudbyggnaden.

Bild 4: Ekonomibygnad.

Bild 5: Del av magasinet utgör ett äldre dass.

Bild 6: Takfoten före åtgärder.

Bild 7: Ekonomibygnad samt magasinet.

Bild 8: Gavel på magasinet.

Bild 9: Tak och vattlist före åtgärder.

Bild 10-11: Ny syllstock/bräda.

Bild 12: Nya vindskivor och vattbräda i plåt. Ny hängränna.

Bild 13: Stötta för att förstärka takkonstruktionen.

Bild 14-16: Byggnaden efter åtgärder.

Bild 17: Nya vindskivor och vattbräda i plåt. Ny hängränna.

Bild 18-19: Byggnaden efter åtgärder.

Fotograf: Charlott Torgén, bild 1-9

Charlotte Gustafsson, bild 10-19

Diarienummer: 2009.220.085

Bilder före arbetena

Magasinet före åtgärder

Takfoten före åtgärder.

Taknock, vattbräda och taktegel före åtgärder.

Bilder efter arbetena

Magasinet efter åtgärder.

Delvis nya vindskivor.

Stolpe på loftet för att stötta upp taket.

Ny syllstock.